

OSNOVNA ŠKOLA PETRA ZRINSKOG

ČITALAČKE NAVIKE UČENIKA

Istraživanje u OŠ Petra Zrinskog o čitalačkim navikama učenika

Julija Vejić

Zagreb, 2020.

Sadržaj:

1. Sažetak	3
2. Uvod	3
3. Metode	6
4. Rezultati	7
5. Raščlamba rezultata	13
6. Zaključak	16
7. Prilog 1 – anketni listić	18

1. SAŽETAK

Ključne riječi: čitanje, čitalačka pismenost, čitalačke navike, lektira

Ovim istraživanjem pokušalo se odgovoriti na pitanja koja su vezana za čitalačke navike učenika od petog do osmog razreda u OŠ Petra Zrinskog. Namjera je bila saznati koliko i što učenici čitaju, koliko je čitanje zastupljeno u njihovim obiteljima i postoji li statistički značajna povezanost između ovih podataka. Namjera je bila i vidjeti kako se učenici odnose prema obveznoj lektiri i kakva su njihova razmišljanja o njoj, te utvrditi relaciju između kvalitete čitalačkih navika učenika i njihovog odnosa prema lektiri, ukoliko takva relacija postoji. Istraživanje je provedeno na 293 ispitanika. Dobiveni rezultati su raščlanjeni i međusobno uspoređeni. Zaključak istraživanja je kako učenici u načelu vole čitati, ali da svoje nezadovoljstvo prema čitanju najčešće iskazuju prema obveznoj lektiri. Rezultati također pokazuju izrazitu bipolarnost, gdje postoji velik udio učenika koji vole čitati i vole lektiru uz istovremeno velik udio učenika koji ne voli čitati i ne voli lektiru, te upućuju na potrebu sustavnog pristupa u smanjenju tog jaza prije nego se organiziraju posebne aktivnosti usmjerene ka povećanju čitalačkih sklonosti naših učenika.

2. UVOD:

U današnje vrijeme, u kojem je naglasak na suvremenim tehnologijama, u svakom segmentu društva primjećujemo užurbanost i često možemo čuti izjave poput "žurim" ili „nemam vremena“. U takvom užurbanom vremenu nameću se sama po sebi pitanja imaju li djeca vremena za čitanje, kakve su njihove čitalačke navike i zašto ih je važno razvijati.

Čitalačka pismenost smatra se jednom od važnijih vještina koje učenici stječu tijekom svoga obrazovanja i ona je preduvjet za savladavanje ostalih vještina bitnih za učenje. Čitanje omogućuje osobni razvoj svakog učenika, ali ono stvara i ugodu i omogućuje razonodu. Budući da se sklonost čitanju i predčitalačke vještine razvijaju od najranije dobi, osobito je važno posebnu pažnju posvetiti poticanju i razvoju čitalačkih navika, prije svega zato što čitanje pozitivno utječe na emocionalni razvoj, na jezične i opće spoznajne sposobnosti – potiče pamćenje i maštu, poboljšava pažnju, produbljuje znanje, razvija moralnu osjetljivost, jača samopouzdanje... Pa ipak, svakodnevno možemo čuti da djeca slabo čitaju, da malo čitaju i da ne vole čitati. U zadnje vrijeme se ova tema sve češće istražuje. Ministarstvo kulture je

prepoznalo važnost ove teme te je u veljači 2014. godine imenovano Povjerenstvo za izradu Nacionalne strategije poticanja čitanja. Povjerenstvo je između ostaloga napisalo:

“Novija istraživanja pokazala su da bolja čitalačka pismenost znači veću vjerojatnost za nastavak školovanja do 21. godine života, da je čitalačka pismenost pretkazivač profesionalne karijere (bolji od školskih ocjena), da pozitivno utječe na odnos prema studiranju, da je povezana sa sklonošću cjeloživotnom učenju i sa sudjelovanjem u društvu i političkim djelovanjem, da je važna za pojedinca, ali i za gospodarski rast zemlje. Razvoj stavova, interesa i navika vezanih uz čitanje dugotrajan je i cjeloživotni proces koji ne ovisi samo o pojedincu, nego i o nizu okolinskih čimbenika koji utječu na čitalačku kulturu pojedinca i društva.”¹

Svi se slažemo da postoje književna djela koja bi svaki obrazovani čovjek trebao pročitati. U osnovnim i srednjim školama postoji popis obveznih naslova za cjelovito čitanje koje bi učenici trebali pročitati. Lektira uvodi učenike u svijet književnosti i čitanja. Čitajući lektiru učenici dolaze u dodir s klasicima svjetske književnosti. Čitanjem lektire razvija se kultura čitanja i ljubav prema pisanoj riječi. Pa ipak, sve češće djeca iskazuju negativan stav prema čitanju lektire. Zašto je tomu tako, ako znamo da čitanje maloj djeci predstavlja veliki užitek? Karol Visinko u svom djelu *Interes za dječju priču* navodi: „Da je dječja priča živjela i da još uvijek živi u obitelji potvrdila su neka istraživanja provedena među osnovnoškolcima“.²

Vanja Jurilj, predsjednica Hrvatske udruge školskih knjižničara, koja radi i kao knjižničarka u zagrebačkoj OŠ Antuna Mihanovića, govori nam da školski knjižničari imaju ažurne statistike posudbe knjige. Te statistike upućuju na zanimanje za čitanje, ali ne mora nužno biti istovjetno s brojem pročitanih knjiga, upozorava Jurilj. Istraživanje o čitanosti složeniji je proces i dosad nije proveden na bitnijem uzorku mlađe populacije.

„Provođenje ozbiljnog istraživanja o odnosu mladih prema čitanju svakako bi nam pružilo dragocjene informacije, ali tek bi usporedba s ranijim čitalačkim navikama na sličnom uzorku i sa sličnom metodologijom dala odgovor na pitanje čitaju li današnje generacije mladih manje od nekadašnjih. Bez takvih su istraživanja sve tvrdnje o nesklonosti čitanju

¹ Istraživanje provedeno na Odsjeku za sociologiju Sveučilišta Oxford u Velikoj Britaniji u travnju 2011. godine – Nacionalna strategija poticanja čitanja za razdoblje od 2017. do 2022. Godine, stranica 6

² Kako razvijati kulturu čitanja: zbornik/ priredila Ranka Javor. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, 1999. Str. 49 – 63.

kod mladih u sferi pretpostavki i nagađanja. Pa ipak ona iznosi podatak da najmanje čitaju učenici sedmih i osmih razreda.”³

U svojoj knjizi Povijest čitanja, Alberto Manguel kaže: „Čitamo da bismo razumjeli ili počeli razumijevati. Ne možemo bez čitanja. Čitanje, gotovo kao i disanje, naša je bitna funkcija.“ U istoj knjizi on navodi i sljedeće: „Čitatelj koji je slovo u tekstu svijeta, proždire knjige koja je svijet. Tako je stvorena kružna metafora za beskonačnost čitanja. Mi smo ono što čitamo.”⁴

Mi koji volimo čitati, svjesni smo da dok čitamo različite tekstove, nesvjesno uranjamo u svijet knjige stvarajući nove svjetove i nova značenja. Ono što pročitamo vrlo često uspoređujemo s vlastitim iskustvima, ponekad i fantaziramo o nedoživljenim situacijama. Čitanjem učimo o novim ljudima, njihovim životima, o različitim običajima na raznim krajevima svijeta. Pa ipak, opet se nađe velik broj onih koji ne vole čitati.

Zašto je tomu tako? Znači li da u svijetu tehnologije, kada je na Internetu sve dostupno “jednim klikom miša” knjiga izgubila svoju draž ili smo stvorili krivu percepciju da mladi ne vole čitati, ili pak da mladi čitaju samo ono obvezno potrebno za formalno obrazovanje.

Polazišna razmišljanja odnosno pretpostavke koje su prethodile ovom istraživanju su bile:

1. Učenici općenito ne vole čitati.
2. Učenici nemaju dovoljno vremena za čitanje.
3. Neki učenici vole čitati, ali ne vole čitati školsku lektiru.

S obzirom na navedeno i uzimajući u obzir dane pretpostavke provedeno je istraživanje u OŠ Petra Zrinskog u Zagrebu na ciljanoj skupini učenika od 5. do 8. razreda. Cilj istraživanja je odgovoriti na pitanja kakve su čitalačke navike naših učenika i kakav je njihov odnos prema obveznoj školskoj lektiri?

³ <https://www.skolskiportal.hr/clanak/12494-najmanje-citaju-sedmasi-i-osmasi-i-to-samo-zbog-ocjene/>

⁴ Manguel, A. Povijest čitanja. Zagreb: Prometej, 2001. str. 19. i str. 184.

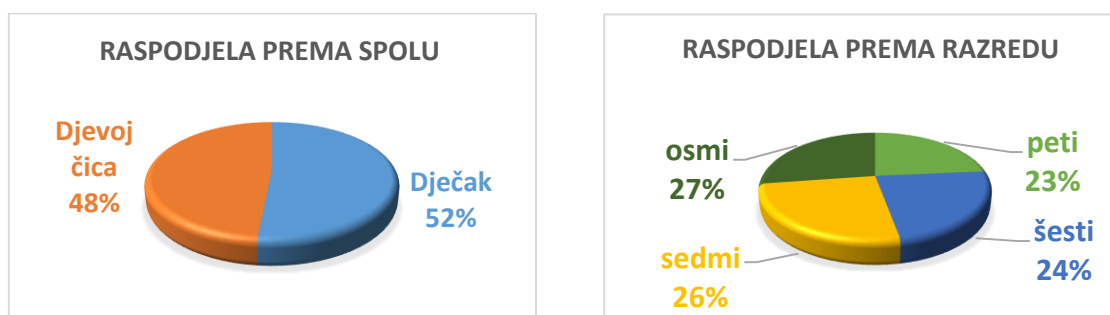
3. METODE

Istraživanje je provedeno u veljači 2020. godine anonimnim anketiranjem učenika od 5. do 8. razreda OŠ Petra Zrinskog u Zagrebu. Ukupno je ispitano 293 učenika od 336, što je 87.2% svih upisanih učenika viših razreda te se podaci dobiveni ovim istraživanjem mogu smatrati relevantnima za planiranje aktivnosti unaprijeđena određenih postupaka kojima bi se poboljšale čitalačke navike.

Anketni listić (u prilogu) sadrži 18 pitanja, od kojih su prva dva pitanja opća, je li ispitanik djevojčica ili dječak i koji razred pohađa. Slijedila su pitanja o čitalačkim navikama, vole li ili ne vole čitati, kad su naučili čitati, što čitaju ... U anketi se nalaze i pitanja vezana uz školsku lektiru, tri u prvom dijelu ankete, a jedno u drugom dijelu ankete. Također je naglašeno da je anketa anonimna kako bi učenici što iskrenije odgovorili na postavljena pitanja.

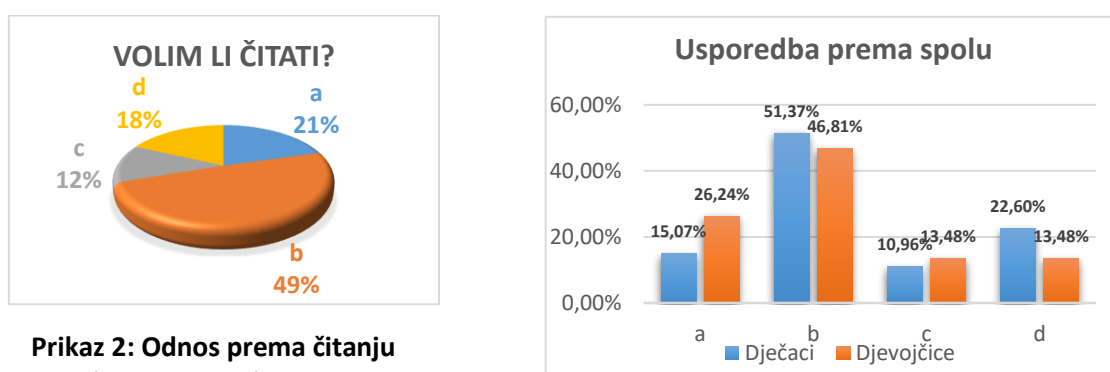
4. REZULTATI

Od ukupnog ispitanoga broja su 142 djevojčice (48.46%) i 151 dječak (51.54%). Ako se gleda razdioba po razredima, u istraživanju je obuhvaćeno: u petim razredima 69 ispitanika (23.55%), u šestim razredima 69 ispitanika (23.55%), u sedmim razredima je anketirano 75 ispitanika (25.60%) dok je u osmim razredima anketiran 80 ispitanika (27.30%).

Prikaz 1: Raspodjela ispitanika prema razredu kojeg pohađaju i prema spolu

Na pitanje što mogu reći za sebe vole li ili ne vole čitati, 59 ispitanika (20.49%) jako voli čitati, umjereno voli čitati 142 ispitanika (49.31%), a ne voli čitati 35 ispitanika (12.15%). Zanimljivo je primijetiti da čak 52 ispitanika (18.06%) čita jedino ono što mora za školu. Ako usporedimo odgovore dječaka i djevojčica vidimo kako djevojčice više vole čitati (26.24% djevojčica) od dječaka (15.07%), dok dječaci više čitaju samo ono što moraju (22.60% dječaka) od djevojčica (13.48%), iako su u podjednakom postotku naučili čitati prije polaska u školu.

Prikaz 2: Odnos prema čitanju

- a) jako volim b) umjereno volim
- c) ne volim d) čitam jedino ono što moram za školu

Što se tiče savladane vještine početnoga čitanja, prema osobnoj procjeni, 223 ispitanika (76.37%) naučilo je čitati prije upisa u školu, a 69 (23.63%) u školi.

O čitalačkim navikama djece pokazuju nam i podaci dobiveni u petom pitanju, gdje je 182 ispitanika (41.55%) upisano u školsku knjižnicu, a 250 (57.08%) upisano i u gradsku knjižnicu.

Ovdje je važno napomenuti da je ispitanicama kao mogući odgovor bio ponuđena i Sveučilišna knjižnica u kojoj oni još uvijek ne mogu biti članovi. No, neki ispitanici, njih 6 (1.37%) je odabrao ovaj odgovor, što pokazuje kako neki ispitanici ne čitaju s razumijevanjem. U školsku knjižnicu učenici se upisuju automatski upisom u školu, a zanimljivo je primijetiti kako njih 111 (37.88%) to ne zna, odnosno ne navodi taj podatak.

Kada govorimo o čitanju u slobodnom vremenu, gdje su ispitanici mogli odabrati do tri ponuđena odgovora, vidimo kako njih 100 (16.34%) čita samo obvezne lektirne naslove, 113 (18.46%) čita i slobodnu lektiru, 34 ispitanika (5.56%) čita knjige po preporuci knjižničarke, 82 ispitanika (13.4%) čita knjige po preporuci prijatelja, 63 (10.29%) čita knjige po preporuci roditelja i 220 ispitanika (35.95%) čita knjige koje sam/sama bira. Ne postoji značajna razlika između broja ispitanika koji su u trećem pitanju izjavili kako čitaju samo ono što moraju za školu (18.06%) od broja ispitanika iz ovog pitanja koji čitaju samo lektirne naslove (16.34%).

Prikaz 3: Čitalačke navike u slobodnom vremenu

Čitam:

- a) samo lektirne naslove
- b) slobodnu lektiru
- c) po preporuci knjižničarke
- d) po preporuci prijatelja
- e) po preporuci roditelja
- f) ono što sam/sama odaberem

Obveznu školsku lektiru voli čitati 114 ispitanika (39.31%), a ne voli čitati 176 (60.69%) ispitanika. Odgovori na ova pitanja ne pokazuju značajnu razliku između dječaka i djevojčica.

Od onih ispitanika koji vole čitati školsku lektiru njih 35 (24.65%) kao razlog navodi kako se radi o naslovima koje sami nikada ne bi odabrali (a), 64 ispitanika (45.07%) misli kako su te knjige zanimljive (b), 34 ispitanika (23.94%) čita školsku lektiru samo zato što odgovorno izvršava školske zadaće (c), a 9 ispitanika (6.34%) ima neki drugi razlog (d).

Od onih ispitanika koji ne vole čitati školsku lektiru većina tj. 102 ispitanika (55.74%) kao razlog navodi kako te knjige nisu zanimljive (a), 30 ispitanika (16.39%) misli kako su te knjige preopširne (b), 22 ispitanika (12.02%) ne voli te knjige jer imaju nerazumljiv rječnik (c), a čak 29 ispitanika (15.85%) tvrdi kako nema dovoljno vremena za čitati školsku lektiru (d).

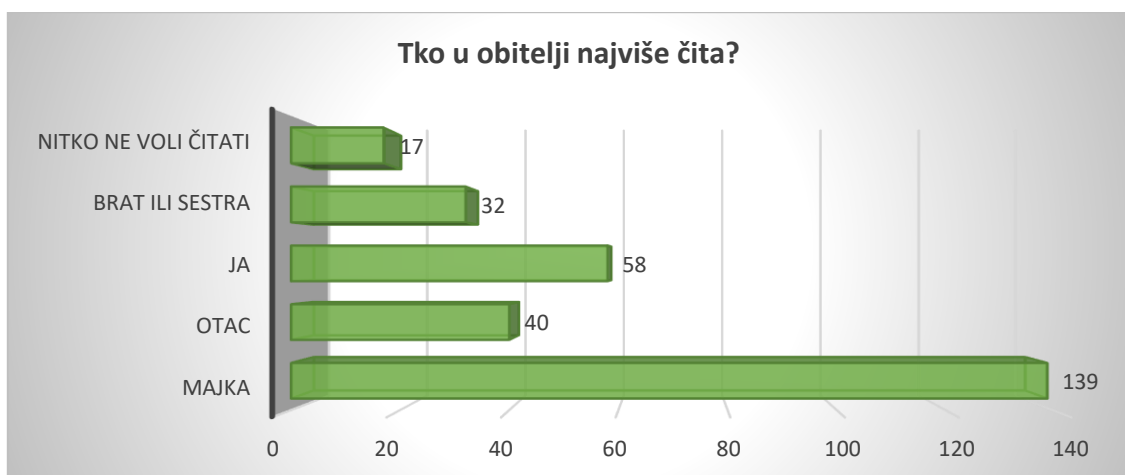
Prikaz 4: Razlozi zbog kojih učenici vole ili ne vole lektiru

„45% voli lektiru jer je zanimljiva, a 56% ne voli lektiru jer nije zanimljiva“ - ?

Čitalačke navike razvijaju se od ranih dana, gdje obitelj igra ključnu ulogu. Sljedeći set pitanja uobičen je kako bi se utvrdile čitalačke navike obitelji iz koje ispitanici dolaze.

U pitanju o prisustvu knjiga u njihovoj obitelji 259 ispitanika (89.62%) kaže kako njihova obitelj posjeduje knjige za čitanje, dok čak 30 ispitanika (10.38%) misli kako u njihovoj obitelji uopće nema knjiga.

Prema mišljenju ispitanika, u njihovoj obitelji najviše čita majka, što tvrdi 139 ispitanika (48.60%), 40 ispitanika (13.99%) kaže da najviše čita otac, 58 ispitanika (20.28%) misli kako su upravo oni ti koji najviše čitaju u svojoj obitelji, 32 ispitanika (11.19%) vidi brata ili sestru u toj ulozi, dok čak 17 ispitanika (5.94%) tvrdi kako u njihovoj obitelji nitko ne voli čitati. Zanimljivo je primijetiti da mame koje se inače smatraju kao najzaposleniji članovi obitelji najviše čitaju, a da su ispitanici sebe stavili u postotku na drugo mjesto, iako su oni ti koji su direktno uključeni u obrazovni proces i bilo bi za očekivati da, uz braću i sestre, najviše čitaju.

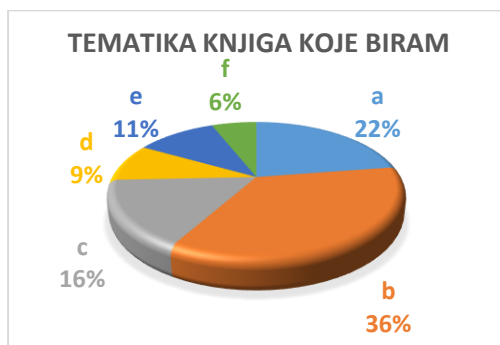

Prikaz 5: Raspodjela osoba u obitelji koje najviše čitaju

U pitanju gdje se ispituje način na koji učenici dolaze do knjige, a gdje su ispitanici mogli odabrati do dva ponuđena odgovora, vidimo da u 103 slučaja (24.41%) ispitanici knjigu dobiju za rođendan, 77 ispitanika (18.25%) tvrdi kako im knjige kupe roditelji, 55 ispitanika (13.03%) knjige kupuju sami, dok 187 ispitanika (44.31%) do knjige dolaze isključivo posuđivanjem.

Prema sadržaju ili tematici knjige 109 ispitanika (22.57%) najčešće bira knjigu s elementima fantastike (a), 172 ispitanika (35.61%) voli avanturističke knjige (b), 78 ispitanika (16.15%) voli knjige pisane u obliku dnevnika (c), 43 ispitanika (8.90%) bira knjige s povijesnom tematikom (d), 52 ispitanika (10.77%) voli knjige u kojima su junaci djeca (e), a 29 ispitanika (6.00%) preferira ljubavne knjige (f). Iznenaduje mali broj ispitanika koji voli knjige u kojima su glavni junaci djeca, za očekivati bi bilo da su im te knjige trebale biti zanimljivije jer bi se mogli poistovjetiti s junacima. Razlika o odgovorima na ovo pitanje među ispitanicima koji pohađaju 5. ili 6. razred i ispitanika koji pohađaju 7. ili 8. razred nema.

Uz obveznu školsku lektiru i druge knjige koje čitaju, 26 ispitanika (6.70%) još čita dnevne novine (a), 67 ispitanika (17.27%) pročita još i dječje časopise (b), 18 ispitanika (4.64%) čita stručne časopise (c), 150 ispitanika (38.66%) čita stripove (d), a čak 127 ispitanika (32.73%) čita samo udžbenike iz kojih uče (e). S obzirom da je prvi i najfunkcionalniji cilj nastave materinskih jezika osposobiti djecu za sve vrste čitanja, trebao bi nas zabrinuti broj ispitanika koji čita samo udžbenike iz kojih uči. Učenici bi trebali moći promišljati o pročitanom, analizirati, donositi svoje sudove, raspravljati te na osnovu svega toga razvijati vještine pisanoga izražavanja.

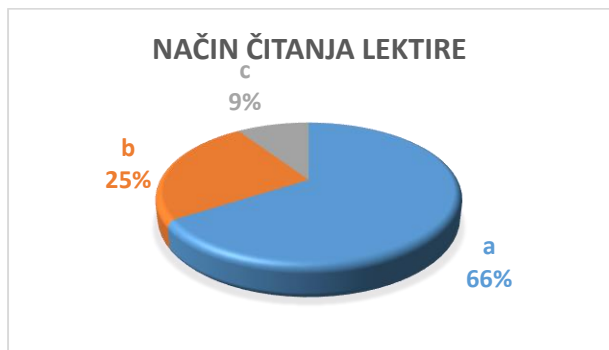
Prikaz 6: Raspodjela knjiga prema tematici

Prikaz 7: Što učenici još čitaju osim knjiga

Neki ispitanici vole čitati školsku lektiru, a neki ne. No, školska lektira je obvezna i moraju je svi čitati. Pri tom 190 ispitanika (65.97%) uglavnom pročita cijelu knjigu, 71 ispitanik (24.65%)

čita dijelove knjige preskačući pojedine stranice, a čak 27 ispitanika (9.38%) čita samo sažete verzije s interneta. Ovi podaci se mogu dovesti u korelaciju s odgovorom iz devetog pitanja gdje čak 15.85% ispitanika tvrdi kako nema dovoljno vremena za čitanje lektire.

Prikaz 8: Čitanje školske lektire

Školsku lektiru pročitam:

- a) Uglavnom cijelu
- b) Ponekad malo preskočim
- c) Čitam samo sažete verzije s interneta

U današnje informacijsko doba, knjige se mogu dobiti, uz printana izdanja i u elektroničkom formatu. Upitani o načinu na koji vole čitati knjige njih 231 (80.77%) odgovara kako najviše voli čitati „papirnat“ knjige, 8 ispitanika (2.80%) za čitanje koristi e-čitač, dok 47 ispitanika (16.43%) knjige čita koristeći računalo ili tablet.

Kada bi se u školi organizirali čitateljski sastanci ili okrugli stolovi o pročitanim knjigama, tek 31 ispitanik (10.62%) bi redovito dolazio i sudjelovao u razgovoru, 130 ispitanika (44.52%) nije sigurno, odnosno dolazili bi povremeno, dok čak 131 ispitanik (44.86%) tvrdi kako ne bi nikad dolazio na takve oblike aktivnosti. Zabrinjavajuće je velik broj onih koji ne bi htjeli dolaziti što upućuje na to da nije dovoljno samo zaključiti kako je potrebno učenike dodatno motivirati i nakon toga organizirati čitateljske sastanke ili okrugle stolove. Nužno je dobro pripremiti učenike, probuditi im interes za čitanjem i zainteresirati ih za ovakve oblike aktivnosti, prvenstveno kroz nastavu književnosti i dobro „odmjerenom“ lektirou.

Prikaz 9: Mogući odaziv na čitateljske sastanke ili okrugli stol o pročitanim knjigama

- a) Redovito bih dolazio/dolazila
- b) Povremeno bih dolazio/dolazila
- c) Nikada ne bih dolazio/dolazila

Na kraju su ispitanici mogli izraziti svoje mišljenje o prednostima koje djeca koja čitaju knjige po svom izboru imaju. Ispitanici su mogli odabrati do tri ponuđena odgovora. Najveći broj

ispitanika, njih 199 (28.31%) misli kako se ta djeca bolje izražavaju, 163 ispitanika (23.19%) misli kako se bolje sporazumijevaju, 150 ispitanika (21.34%) misli kako ta djeca imaju bolju maštu jer vole zamišljati događaje i mjesta iz knjiga, 141 ispitanik (20.06%) smatra da ta djeca bolje uče, a tek 21 ispitanik (2.99%) misli kako se ta djeca ne vole družiti s drugom djecom. Nešto drugo od ponuđenog navelo je tek 29 ispitanika (4.13%).

5. RAŠČLAMBA REZULTATA

Cilj ovog istraživanja je utvrditi čitalačke navike učenika naše škole i njihov odnos prema obaveznoj školskoj lektiri, te identificirati moguće načine djelovanja kako bi se učenici dodatno motivirali i zainteresirali za čitanje, ne samo obavezne školske lektire, nego općenito knjiga svih žanrova. Cilj je i testirati valjanost tri teze postavljene u uvodu ovog dokumenta: učenici općenito ne vole čitati; učenici nemaju dovoljno vremena za čitanje; neki učenici vole čitati, ali ne vole čitati školsku lektiru.

Kakve su čitalačke navike naših učenika?

Ovo pitanje nije jednoznačno i jednostavno, nego je sastavljeno od niza čimbenika koje je potrebno zasebno promotriti i raščlaniti te ih postaviti u određenu korelaciju i deducirati zaključke.

Na čitanje snažno utječu navike stečene u obiteljskom okruženju, a jedan od dobrih indikatora je period u kojem dijete savlada početnu vještinu čitanja. Za pretpostaviti je da u obiteljima gdje je čitanje knjiga česta pojava dijete brzo pokaže interes za čitanje i relativno rano usvoji početnu vještinu čitanja, redovito prije početka formalnog obrazovanja u osnovnoj školi. Rezultati ovog istraživanja pokazuju kako gotovo 70% ispitanika jako ili umjereno voli čitati. S obzirom da je čak 76% ispitanika savladalo čitanje prije polaska u školu, možemo s određenom sigurnošću potvrditi gore iznesenu pretpostavku. Isti rezultati nam istovremeno pokazuju kako teza da učenici ne vole čitati ne stoji.

Ipak, čak 18% ispitanika čita jedino ono što mora za školu što ukazuje na određenu bipolarnost i veliku standardnu devijaciju, što vjerojatno možemo pripisati utjecaju čitalačkih navika obitelji ispitanika, uz relativno mali utjecaj školovanja u premošćivanju ovih razlika. Navedeni rezultati upućuju na potrebu pojačanog organiziranog napora u poboljšanju čitalačkih navika naših učenika.

Podatci o čitalačkim navikama obitelji ispitanika pokazuju kako tek u 5.94% slučajeva nitko u obitelji ne voli čitati, što bi trebalo rezultirati, ako je utjecaj obitelji na čitalačke navike ključan, i na podjednak broj ispitanika koji ne vole čitati. No, odgovori na treće pitanje, gdje 12.15% učenika tvrdi da ne voli čitati, pokazuju znatno odstupanje. Razrješenje ovog problema vidljivo je iz odgovora na četrnaesto pitanje, gdje iznenađujuće velik broj ispitanika tvrdi da čita samo

udžbenike iz kojih uči, njih čak 32.73%. Uzimajući ovo u razmatranje, možemo nešto drugačije interpretirati odgovore o čitalačkim navikama u obitelji, jer u 31% slučajeva ispitanici tvrde kako u obitelji najviše čitaju oni (20%) ili njihova braća ili sestre (11%). Pretpostavimo li kako jedna trećina njih čita samo školske udžbenike (jer moraju, a ne zato jer vole čitati) onda dobijemo podatak kako otprilike u 16% slučajeva u obitelji nitko ne voli čitati. Ovaj podatak približava se podatku od 12.15% učenika koji ne voli čitati. Smanjenje udjela onih koji ne vole čitati za 3-4% možemo pripisati utjecaju škole, što svakako nije dovoljno i još jednom upućuje na potrebu dodatnog rada na poboljšanju čitalačkih navika naših učenika.

Kada pogledamo koju tematiku ispitanici najviše vole i što osim knjiga još čitaju dolazimo do očekivanih rezultata. Ispitanici najviše vole knjige s elementima fantastike i avanturističke knjige te stripove. Određenu razliku primjećujemo između dječaka i djevojčica gdje dječaci još dodatno vole knjige s povijesnim sadržajem, dok su djevojčice dosta okrenute prema knjigama u obliku dnevnika i ljubavnim tematikama. Najveće odstupanje od očekivanih rezultata vidimo kod knjiga u kojima su glavni junaci djeca. Iako je za pretpostaviti kako će ta tematika djeci bit bliska, jer se mogu poistovjetiti s junacima, podaci pokazuju kako tek 10.77% ispitanika bira ovakve knjige. Mogući odgovor možemo pokušati pronaći, jer tih podataka u ovom istraživanju nemamo, u drugim medijima kojima su djeca izložena, prvenstveno fantastičnim i akcijskim filmovima te stripovima (koje 40.21% ispitanika redovito čita) u kojima su junaci i superjunaci uglavnom odrasle osobe.

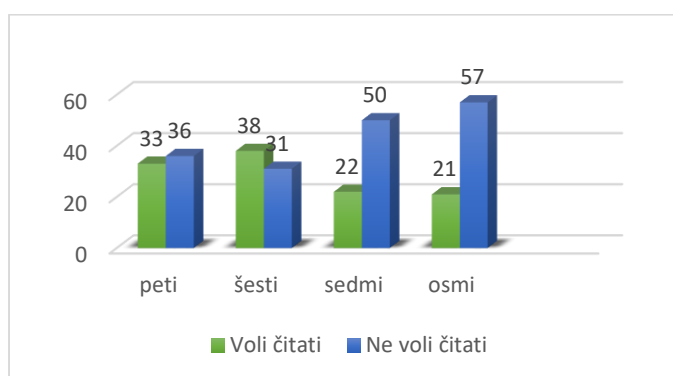
Učenici bi trebali moći promišljati o pročitanom, analizirati, raspravljati te na osnovu svega pročitanoga s razumijevanjem donositi osobne stavove. Ako je razvoj čitalačkih navika cjeloživotan proces, a jest, onda bi svakako trebalo dodatno razviti i navike čitanja dnevnih novina i drugih tiskovina kako bi se razvio kritički osvrt prema informacijama koje nas svakodnevno okružuju, a iz ankete je vidljivo kako jako mali broj ispitanika, svega njih 11.34% čita dnevne novine i neke specijalizirane (stručne časopise).

Kakve je odnos naših učenika prema školskoj lektiri?

Školska lektira je obveza i samim tim moguće izaziva određenu mjeru otpora. Učenici osjećaju kako im je nametnuta jer se traži čitanje lektire prema rasporedu, a ne prema njihovim osobnim preferencijama, moraju analizirati djelo prema danim pitanjima, dok svoju osobnu interpretaciju i doživljaj moguće ne mogu na odgovarajući način izraziti, što kod njih izaziva

negativne reakcije. Stoga je u ovom istraživanju navedena teza kako i oni učenici koji vole čitati ne vole školsku lektiru.

U ovom smislu ne čudi podatak kako čak 60.69% ispitanika izjavljuje kako ne voli lektiru. Gledajući posebno dječake i djevojčice, vidimo da dječaci i djevojčice podjednako vole ili ne vole lektiru. No, uspoređujući niže razrede (5. i 6.) i više razrede (7. i 8.) vidimo da broj onih koji vole školsku lektiru naglo pada sa 51.45% na 28.29%. Stoga možemo utvrditi kako je postavljena teza točna i upravo proporcionalna uzrastu učenika.

Prikaz 10:
 Raspodjela sklonosti ka čitanju
 prema razredima koje učenici
 pohađaju

Glavni uzrok zbog kojeg učenici ne vole čitati lektiru je što im te knjige nisu zanimljive (55.74%) pa su im zbog toga i preopširne (16.39%). Manji uzrok je nerazumljivost rječnika tih knjiga i nedostatak vremena za čitanje. Da nema vremena za čitanje, što je i jedna od postavljenih teza, misli 15.85% ispitanika, što jasno pokazuje kako ta teza nije ispravna. Interesantno je primijetiti kako je glavni uzrok zbog kojeg učenici vole čitati lektiru to što su im te knjige zanimljive (45.07%), što opetovano pokazuje iznimno veliku bipolarnost odgovora (55% učenika je na jednom kraju spektra, a 45% na drugom kraju spektra) i veliku standardnu devijaciju u odnosu prema lektiri kao i općenito kod čitalačkih navika.

Prikaz 10: Razlozi zbog kojih učenici vole ili ne vole lektiru

„45% voli lektiru jer je zanimljiva, a 56% ne voli lektiru jer nije zanimljiva“ - ?

Ova raščlamba jasno pokazuje kako je potrebno pronaći način organiziranog populariziranja školske lektire (i čitanja općenito), posebice u svjetlu naglog pada „popularnosti“ školske lektire kod starijih učenika. Velika devijacija ukazuje kako se ovom problemu ne može prići jednostavnim metodama, nego treba organizirati različite oblike aktivnosti, prilagođene pojedinim grupacijama učenika kojima su trenutne čitalačke navike iznimno različite, a u cilju premošćivanja postojećeg jaza. Ovo možemo potkrijepiti podatkom kako učenici ne bi dobro reagirali na organizaciju čitalačkih sastanaka ili okruglih stolova, jer skoro 90% ispitanika ne bi dolazili ili bi rijetko dolazili na ovakve oblike rada.

6. ZAKLJUČAK

Istraživanje je provedeno u višim razredima osnovne škole u cilju utvrđivanja čitalačkih navika naših učenika i njihovog odnosa prema školskoj lektiri. Uz ovo, istraživanje je potaknuto i popularno prihvaćenim razmišljanjem kako u današnje doba djeca ne vole čitati, koje je prilično rašireno, a nije nužno potkrijepljeno odgovarajućim istraživanjem. Relevantnost ovog istraživanja očituje se kroz činjenicu kako je čitanje temeljna vještina bez koje učenje i znanstveno napredovanje nije moguće. Posvećivanje posebne pažnje ovoj problematici je nužno, ali bilo kakvoj aktivnosti treba prethoditi istraživanje kako planirati i provesti aktivnosti koje će polučiti učinak te prevenirati moguće negativne efekte.

Iz cijelog istraživanja vidljivo je da u današnjem dobu, u kojem je naglasak na suvremenim tehnologijama, naši učenici u načelu vole čitati, ali da svoje nezadovoljstvo prema čitanju najčešće iskazuju prema obveznoj lektiri. S obzirom da je stalni razvoj čitalačke pismenosti bitan čimbenik za razvoj svake osobe, pred učitelje, pogotovo učitelje jezika, stavlja se izazov kako tu čitalačku pismenost unaprijediti.

Rezultati istraživanja pokazuju kako po pitanju čitalačkih navika i odnosa prema lektiri postoji izrazita bipolarnost, gdje postoji velik udio učenika koji vole čitati i vole lektiru uz istovremeno velik udio učenika koji ne voli čitati i ne voli lektiru. Stoga nije moguće jedinstvenim aktivnostima utjecati na obje grupe istovremeno, nego je potrebno odgovarajućim aktivnostima pokušati smanjiti taj jaz.

Organizacija posebnih aktivnosti usmjerenih na povećanje čitalačkih sklonosti, poput čitateljskih sastanaka, okruglih stolova i sl., sukladno rezultatima ovog istraživanja, nije

dovoljna, takvim aktivnostima moraju prethoditi druge aktivnosti koje će učenike pripremiti. U protivnom se može postići negativni efekt.

Kroz rad smo više puta napomenuli da čitanje nije samo nužno za učenje, nego ono stvara i ugodu i zadovoljstvo, stoga je nužno potaknuti znatiželju prije samoga čitanja.

Znatiželju je moguće postići na razne načine, kao poticaj za čitanje lektirnih naslova iz knjiga izdvojiti neke ulomke i pročitati ih učenicima naglas, povezati neki događaj iz knjige s djeci bliskim situacijama, upoznati djecu da je na predlošku neke knjige snimljen film ili postavljena kazališna predstava i sl. Kao poticaj čitanju moguće je učenike staviti u ulogu u kojoj se od njih očekuje da određeno djelo predstave i preporuče za čitanje ili pak da se učeniku da veća sloboda u kreiranju naslova koje bi želio pročitati tijekom nekog razdoblja unutar školske godine. Svakako je važno planirati projekte koji razvijaju čitalačku pismenost i potiču želju za čitanjem. Kako bi se postigla intrinzična motivacija koja bi poboljšala čitalačku pismenost svakog pojedinca, u našem slučaju učenika, koji bi u budućnosti postao pravi čitatelj s dobrim čitalačkim navikama, ekstrinzična motivacija ne bi trebala trajati dugo, ona bi trebala zagolicati maštu i potaknuti učenika u svijet čitanja.

10. U mojoj obitelji:

- a) posjedujemo knjige za čitanje
- b) ne posjedujemo knjige za čitanje

11. U mojoj obitelji najviše čita: (1 odgovor)

- a) majka
- b) otac
- c) ja
- d) brat ili sestra
- e) nitko ne voli čitati

12. Knjigu često: (najviše 2 odgovora)

- a) dobijem za rođendan
- b) kupe mi roditelji
- c) kupim sam/sama
- d) isključivo posuđujem

13. Kada sam/sama biram knjige za čitanje, to su knjige (najviše 2 odgovora)

- a) s elementima fantastike
- b) avanturističke knjige
- c) knjige u obliku dnevnika
- d) povijesne knjige
- e) knjige u kojima su glavni junaci djeca
- f) ljubavne knjige

14. Redovito čitam: (najviše 2 odgovora)

- a) dnevne novine
- b) dječje časopise
- c) stručne časopise
- e) stripove
- d) samo udžbenike iz kojih učim

15. Školske lektire pročitam: (1 odgovor)

- a) uglavnom cijele
- b) ponekad preskočim po neku stranicu knjige
- c) čitam samo sažete verzije s Interneta

16. Volim čitati knjige:

- a) u papirnatom (klasičnom)uvezu, volim miris knjige
- b) u e-knjige na e-čitaču
- c) na računalu ili tabletu

17. Kada bi se u školi organizirali čitateljski sastanci ili okrugli stolovi o pročitanim knjigama

- a) redovito bih dolazio/dolazila i sudjelovao/la u razgovoru
- b) dolazio/dolazila bih povremeno
- c) ne bih nikada dolazio/dolazila

18. Djeca koja čitaju knjige po svom izboru: (najviše 3 odgovora)

- a) lakše uče
- b) bolje se pisano izražavaju
- c) lakše se usmeno sporazumijevaju
- d) ne vole se družiti s drugom djecom
- e) vole zamišljati događaje i mjesta iz knjiga
- d) nešto drugo _____